

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1943.

Första kammaren.

Nr 29.

Lördagen den 23 oktober.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Herr **talmannen** yttrade: Jag får för kammaren tillkännagiva, att jag enligt kammarens uppdrag framfört kammarens lyckönskan i anledning av prinsessan Christinas födelse till Hans Maj:et Konungen, Deras Kungl. Högheter Kronprinsen och Kronprinsessan och Hertigparet av Västerbotten samt att dessa anmodat mig att till kammaren uttrycka deras tacksamhet härför.

Detta anförande åhördes av kammarens ledamöter stående.

Justerades protokollet för den 18 innevarande månad.

Företogs val av tolv ledamöter i tredje särskilda utskottet. Därvid avlämnades 56 godkända valsedlar, alla med partibeteckning »Den gemensamma listan» och upptagande namnen på följande personer i denna ordning:

herr Norman,
» Linder,
» Nilsson, Bernhard,
» Hage,
» Tjällgren,
» Andersson, Alfred,
» Sten,
» Mannerskantz,
» Holmbäck,
» Svedberg,
friherre Beck-Friis,
» De Geer.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

Anställdes val av tjugu suppleanter i tredje särskilda utskottet. Därvid avlämnades 49 godkända valsedlar, alla med partibeteckning »Den gemensamma listan» och upptagande namnen på följande personer i denna ordning:

herr Olsson, Nils,
» Näsström,
» Siljeström,
» Dahlström,
» Gustavson,
» Elowsson, Nils,
» Söderkvist,
» Carlström,
» Näslund,
» Krügel,

herr Olofsson,
 » Nilsson, Bror,
 » Söderdahl,
 » Nisser,
 » Rosenberg,
 » Johansson, Lennart,
 » Andersson, Gunnar,
 » Albertsson,
 » Sundelin,
 » Lodenius.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herr *von Helands* motion, nr 326, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om tillfällig nedsättning av skatten för vissa automobiler.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.16 e. m.

In fidem

G. H. Berggren.

Tisdagen den 26 oktober.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.

Justerades protokollet för den 20 innevarande månad.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Riksdagsman *Helge Bäcklund* är på grund av Bronchitis ac. förhindrad att tillsvidade deltaga i riksdagsarbetet, vilket härmed intygas.

Stockholm den 25 oktober 1943.

J. Möllerström,
leg. läk.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 327, av herr *Lindblom* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.; och

nr 328, av herr *Sandler*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 4.03 e. m.

In fidem

G. H. Berggren.

Torsdagen den 28 oktober.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Föredrogs och hänvisades till bevillningskottet den av herr *Lindblom* m. fl. väckta motionen, nr 327, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Sandlers* motion, nr 328, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 329, av herr *Sundvik*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till social hemhjälpverksamhet;

nr 330, av fru *Sjöström-Bengtsson* och herr *Elmgren*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till daghem och lekskolor m. m.;

nr 331, av herrar *Wiklund* och *Sundvik*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till social hemhjälpverksamhet;

nr 332, av herr *Löfgren*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag rörande höjning av övertidsersättningen till statstjänstemän;

nr 333, av herr *Wagnsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag rörande höjning av övertidsersättningen till statstjänstemän;

nr 334, av herr *Sylwan*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 21 juni 1940 (nr 540) om krigsskadeersättning;

nr 335, av herr *Linnér* och herr *Andersson, Albert*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.;

nr 336, av herr *Elofsson, Gustaf*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.;

nr 337, av herr *Mannerskantz* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom m. m.;

nr 338, av herr *Johansson, Johan Bernhard*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom m. m.;

nr 339, av herr *Hage*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom m. m.;

nr 340, av herr *Andersson, Alfred*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom m. m.;

nr 341, av herr *Elofsson, Gustaf*, och herr *Persson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom m. m.;

nr 342, av herr *Tjällgren*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom m. m.; samt

nr 343, av herr *Persson* och herr *Elofsson, Gustaf*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom m. m.

*Interpellation
ang. arbets-
lönerna vid
bränn-
torv-
tillverkningen
m. m.*

Herr **Björck** erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! Av vissa åtgärder, som bränslekommissionen vidtagit de senaste månaderna, synes framgå, att det uppstått svårigheter för producenterna av bränn- och torv att finna köpare till den i år upptagna torven. Bränslekommissionen har sålunda i cirkulär till vissa företag, som ej ansett sig kunna inköpa hela den kvantitet bränn- och torv, som anvisats dem, meddelat dessa, att de ej kunna påräkna bli tilldelade begärt kvantum ved, kol eller koks, förrän de inköpt anvisad kvantitet torv. Dessutom har bränslekommissionen för att stimulera till ökad användning av torv utlovat, att de förbrukare, som äro villiga inköpa mera av denna vara än som anvisats dem, skola erhålla licens för en halv ton kol för varje sålunda inköpt ton torv. Även om man finner det önskvärt och måhända nödvändigt för vår bränsleförsörjning att bränn- och torven kommer till användning, måste man reagera mot att på detta sätt antingen tvingas eller mutas att inköpa ett bränsle, som måhända ej lämpar sig för vederbörandes anläggning eller som visat sig på annat sätt oekonomiskt.

En enklare och lika framkomlig väg synes vara att söka få ett lägre och mera efter rådande förhållanden anpassat pris på bränn- och torven. Ty ingen, som har någon erfarenhet, när det gäller bränslefrågor, vill förneka, att nu gällande priser, 50 kronor per ton för medelgod torv vid närmaste bilväg, äro för höga, när man jämför dem med andra slag av bränsle. Man måste ju vid bedömning av torvens bränslevärde taga hänsyn till den ofta mycket ojämna kvaliteten, svårigheten att använda den i vissa slag av värmeanläggningar samt det besvär den förorsakar vid lagring, då den måste täckas mot nederbörd på ett helt annat sätt än andra bränslesorter.

Statens inlösningspris på bränn- och torv, det s. k. garantipriset, som tillkommit för att tillförsäkra torvproducenterna avsättning av den färdiga torven, är för närvarande satt till 30 kronor per ton för den bästa kvaliteten, under 27 % vattenhalt. Då man väl får förutsätta, att detta pris är producentens självkostnadspris, måste det pris, som i år fastställts, 50 kronor per ton för enskilda bränsleförbrukare, få anses för högt, då det ligger hela 20 kronor över det pris, som staten ansett sig kunna betala.

I en av bränslekommissionen år 1941 utsänd skrift angående tillverkning m. m. av bränn- och torv angives bränslevärdet för ett ton prima torv motsvara värdet av $3\frac{1}{3}$ kubikmeter barrved. Priserna på veden variera ju något i olika landsändar, varför en generell jämförelse är svår att uppnå, men om man jämför priserna på ved och torv i Boråsarten med omnejd, finner man, att $3\frac{1}{4}$ kubikmeter barrved kostar där fritt hemkörd 55 kronor (= 16:50 per kubikmeter). Ett ton torv kostar på samma plats, fritt hemkörd, lägst 59 kronor per ton, högst 63, medelpriset således cirka 61 kronor per ton. Alltså ställer sig torven efter det av bränslekommissionen angivna priset cirka 6 kronor dyrare än barrved, om man jämför värmevärdet. Men då är att märka, att det gäller verkligt prima torv med den lägsta vatten- och askhalt, som stått att uppbringa. Såväl undertecknad som andra personer, som en längre tid eldat med

Interpellation uno. arbetslönerna vid bräntortvillverkningen m. m. (Forts.)
torv i sina anläggningar, anse emellertid, att man med den kvaliteten torv, som vanligen förekommer, endast kan erhålla ett värmevärde, som per ton motsvarar värmevärdet av 3 kubikmeter barrved. Differensen blir då cirka 12 kronor till vedens förmån. Man torde ej förväntas över att ingen gärna frivilligt använder ett bränsle, som ställer sig avsevärt dyrare och besvärligare att använda än andra liknande.

En av de väsentligaste orsakerna till de höga priserna på bräntortvillverkningen torde vara de arbetslöner, som nu betalas vid mossarna. I Boråsarten bär i sommar betalats ett ackordspris, som gett arbetarna en förtjänst av i genomsnitt 25 kronor per dag, alltså 150 kronor per vecka. Samma inkomster synas, enligt vad som meddelats undertecknad, arbetarna haft även på andra orter, såväl i Småland som Skåne m. fl. platser. För ungdom mellan 15 och 20 år, ävenså för kvinnliga arbetare, har medelförtjänsten legat mellan 15 och 20 kronor per dag. Dessa höga arbetslöner ha ej blott förorsakat ett onormalt pris på torven, de ha dessutom lockat arbetare, såväl manliga som kvinnliga, i stor utsträckning från jordbruket till torvmossarna. Detta förhållande påtalades även i en interpellation i andra kammaren vid fjolårets riksdag, varvid under debatten från flera håll framhöllos de svårigheter, som uppstått för lantbrukarna, när det gällt att erhålla arbetare till jordbruket. Statsrådet Domö medgav i sitt svar, att arbetare sökt sig från jordbruket till torvmossarna, trots att man av torvproducenterna erhållit en utfästelse att de ej skulle engagera arbetare, som förut arbetat inom jordbruket. Det torde dock vara svårt att här draga någon gräns, konkurrensen om arbetskraften torde vara sådan på många håll, att andra hänsyn få stå tillbaka. Den enda möjligheten att råda hot på svårigheterna, såväl när det gäller konkurrensen om arbetarna som priset på torven, torde vara att ett lägre pris sättes på torven. Man torde då kunna finna avsättning för denna utan tvångsåtgärder, liksom man tvingas att sätta ackordsprisen vid ortvillverkningen på en nivå, som gör det lättare för lantbrukarna att kunna behålla nödigt antal arbetare vid sina jordbruk.

På grund av vad jag här anfört anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet Domö få framställa följande interpellation:

1) Har herr statsrådet uppmärksammat de höga arbetslöner, som i år betalats vid bräntortvillverkningen här i landet, vilka löner givetvis äro avgörande såväl vid prissättningen på torven som vid konkurrensen med jordbruket om arbetskraften?

2) Är herr statsrådet beredd medverka till att åtgärder vidtagas, som dels äro ägnade att åstadkomma efter allmänna löneläget mera anpassade arbetslöner vid ortvillverkningen, dels ock möjliggöra en avsevärd sänkning av nu gällande priser på torv, så att dessa komma i bättre relation till priserna på andra slag av bränsle än vad som nu är fallet?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågakvarande spörsmål finge framställas.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.10 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Lördagen den 30 oktober.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.; och dess förhandlingar leddes av herr andre vice talmannen.

Herr **andre vice talmannen** yttrade: Helt plötsligt når oss i dag budskapet om att ledamoten av denna kammare Torsten Ström i går kväll avlidit. Ännu så sent som på onsdagen var Ström närvarande i kammaren, men omedelbart därefter måste han återvända till hemorten för att söka läkarhjälp. Den smärta, som dödsbudet framkallar, understrykes genom den plötslighet, varmed det drabbat oss.

I sin hembygd var Torsten Ström en allmänt betrodd och i offentliga uppdrag flitigt anlitad man. Han var bland annat sedan många år ordförande i Lidköpings stadsfullmäktige och vice ordförande i Skaraborgs läns landsting och i dess förvaltningsutskott. I denna kammare inträdde han år 1922, och han skulle alltså vid slutet av detta år ha bevistat 24 riksdagar. Ehuru in i det sista upptagen av en betydelsefull kommunal gärning, kunde han även inom riksdagen påtaga sig en arbetsbörd av stora mått och på verkliga nyckelposter. Bland annat var han under sina senare år ordinarie ledamot av statsutskottet. Han har också under flera år av riksdagen genom dess elektorers utsetts att vara riksgäldsfullmäktig.

Alla dessa uppdrag vittna om det allmänna förtroende han åtnjöt men också om den mångsidiga duglighet, det stora intresse och den arbetsvillighet, som han kunde ägna åt de många uppdragen. I plikttrohet var han ett föredöme, den glädje och den lätthet, varmed han utförde sitt arbete, hade vi anledning att avundas honom. Framför allt sörja vi den glade, uppoffrande, hjärtgode kamraten i det gemensamma arbetet. Vi ägna hans minne några tysta ögonblick.

Detta anförande åhördes av kammarens ledamöter stående.

Justerades protokollen för den 23, 26 och 28 innevarande månad.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 329, av herr *Sundvik*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till social hemhjälpsverksamhet;

nr 330, av fru *Sjöström-Bengtsson* och herr *Elmgren*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till daghem och lekskolor m. m.;

nr 331, av herrar *Wiklund* och *Sundvik*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till social hemhjälpsverksamhet;

nr 332, av herr *Löfgren*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag rörande höjning av övertidsersättningen till statstjänstemän; samt

nr 333, av herr *Wagnsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag rörande höjning av övertidsersättningen till statstjänstemän.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott herr *Sylwans* motion, nr 334, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 21 juni 1940 (nr 540) om krigsskadeersättning.

Föredrogs den av herr *Linnér* och herr *Andersson, Albert*, väckta motionen, nr 335, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.

Motionen hänvisades, i vad den vore föranledd av Kungl. Maj:ts förslag till förstärkning av personalen vid länsstyrelserna och överståthållarämbetet, till statsutskottet samt i övrigt till bevillningsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet den av herr *Elofsson, Gustaf*, m. fl. väckta motionen, nr 336, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.

Föredrogs och hänvisades till tredje särskilda utskottet nedannämnda motioner:

nr 337, av herr *Mannerskantz* m. fl.,

nr 338, av herr *Johansson, Johan Bernhard*, m. fl.,

nr 339, av herr *Hage*,

nr 340, av herr *Andersson, Alfred*,

nr 341, av herr *Elofsson, Gustaf*, och herr *Persson*,

nr 342, av herr *Tjällgren*, samt

nr 343, av herr *Persson* och herr *Elofsson, Gustaf*,

alla i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom m. m.

Avgavs och bordlades nedannämnda motioner:

nr 344, av herr *Karlsson, Gustaf*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till social hemhjälpsverksamhet;

nr 345, av herr *Arrhén*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till social hemhjälpsverksamhet;

nr 346, av herr *Arrhén*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till befrämjande av landsbygdens elektrifiering m. m.;

nr 347, av herr *Krügel* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.;

nr 348, av herr *Sandström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.;

nr 349, av herr *Anderberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.;

nr 350, av herr *Franzon*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.;

nr 351, av herrar *Arrhén* och *Holmström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.;

nr 352, av herrar *Franzon* och *Anderberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.;

nr 353, av herr *Nordenson* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.;

nr 354, av herr *Holmström* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.;

nr 355, av herr *Velandér* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.;

nr 356, av herr *Franzon*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 13 december 1940 (nr 1000) om allmän omsättningsskatt, m. m.;

nr 357, av herr *Holmström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 14 juni 1940 (nr 478) om nöjesskatt;

nr 358, av herr *Holmström* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom m. m.;

nr 359, av herr *Persson* och herr *Elofsson, Gustaf*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom m. m.;

nr 360, av herr *Johanson, Karl Emil*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom m. m.; samt

nr 361, av herr *Johanson, Karl Emil*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom m. m.

Anmäldes och bordlades bevillningsutskottets betänkanden:

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att i vissa fall medgiva skattskyldig rätt att vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt m. m. åtnjuta avdrag för gåva, avsedd för internationellt hjälparbete; samt

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om tillfällig nedsättning av skatten för vissa automobiler jämte en i ämnet väckt motion.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.12 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 2 november.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.

Upplästes ett till kammaren inkommet dödsbevis av följande lydelse:

Torsten Ström, född den 17 augusti 1885, yrke riksdagsman, civilstånd gift, boende Källaregatan 21, förs. Lidköping, län Skaraborgs, har enligt vad jag själv känner avlidit på lasarettet i Lidköping den 29 oktober 1943 kl. 20, och enligt min uppfattning var huvuddödsorsaken Infaretus myocardi, nomenkl. nr 3070.

Lidköping den 30 oktober 1943.

E. Akmar,
lasarettsläkare.

På framställning av herr talmannen beslöt kammaren att till Konungen avlåta en skrivelse med anmälan om herr Torsten Ströms frånfalle och den därigenom inom kammaren uppkomna ledigheten, varefter ett i sådant avseende uppsatt förslag upplästes och godkändes.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Med stöd av bifogade läkareintyg anhåller undertecknad härmed vördsamt om ytterligare ledighet från riksdagsarbetet till och med den 8 november 1943.

Borås den 30 oktober 1943.

B. A. Nilsson.

Egnahemsdirektör *B. A. Nilsson*, Borås, är fortfarande på grund av magkatarr oförmögen att deltaga i riksdagsarbetet förr än tidigast den 8 november 1943, intygas härmed.

Borås den 30 oktober 1943.

A. Nathorst Westfelt,
verksläk.

Den begärda ledigheten beviljades.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 344, av herr *Karlsson, Gustaf*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till social hemhjälpsverksamhet; och
nr 345, av herr *Arrhén*, i samma ämne.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet herr *Arrhéns* motion, nr 346, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till befrämjande av landsbygdens elektrifiering m. m.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 347, av herr *Krügel* m. fl.,
nr 348, av herr *Sandström*,

Första kammarens protokoll 1943. Nr 29.

nr 349, av herr *Anderberg*,
 nr 350, av herr *Franzon*, samt
 nr 351, av herrarna *Arrhén* och *Holmström*,
 alla i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet nedannämnda motioner:
 nr 352, av herrarna *Franzon* och *Anderberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.;

nr 353, av herr *Nordenson* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.;

nr 354, av herr *Holmström* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.;

nr 355, av herr *Velander* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.;

nr 356, av herr *Franzon*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 13 december 1940 (nr 1000) om allmän omsättningsskatt, m. m.; samt

nr 357, av herr *Holmström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 14 juni 1940 (nr 478) om nöjesskatt.

Föredrogos och hänvisades till tredje särskilda utskottet nedannämnda motioner:

nr 358, av herr *Holmström* m. fl.,

nr 359, av herr *Persson* och herr *Elofsson, Gustaf*,

nr 360, av herr *Johanson, Karl Emil*, m. fl., samt

nr 361, av herr *Johanson, Karl Emil*, m. fl.,

alla i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom m. m.

Föredrogos och bordlades ånyo bevillningsutskottets betänkanden nr 54 och 55.

Herr **Brandt** erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Den norske författaren Axel Kiellands dramatiska arbete »Om ett folk vill leva», vilket för ett par månader sedan uppfördes på Nya Teatern i Stockholm men efter två föreställningar förbjöds av polisen, har numera utkommit i bokform. I ett förord till boken berättar regissören vid nämnda teater, Per-Axel Branner, att han den 3 september mottog en skrivelse från poliskammaren av följande lydelse: »Till Poliskammarens kännedom har kommit, att ett å Nya Teatern i huset med adress nr 111 vid Regeringsgatan här i staden uppfört skådespel, benämnt 'Om ett folk vill leva', är förargelseväckande. Med anledning härav prövar Poliskammaren med stöd av 13 § i Kungl. Ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 skäligen förbjuda ovannämnda skådespels vidare uppförande.» I den åberopade paragrafen stadgas, att om det visar sig att till-

Anhållan att
 jä framställa
 interpellation
 ang. meddelat
 förbud mot
 uppförande av
 visat skåde-
 spel.

*Anhållan att få framställa interpellation ang. meddelat förbud mot upp-
förande av visst skådespel. (Forts.)*

ställning etc. åsyftar eller innebär något, som strider mot sedlighet eller allmän lag eller föranleder till svårare oordning, äger polismyndighet att dess förnyande förbjuda.

För var och en, som sett pjäsen eller läst boken, är det alldeles uppenbart — det vågar man utan risk för gensägelse kategoriskt påstå — att skådespelets och bokens tendens och anda absolut icke innebär något sedlighetssårande eller lagstridigt utan tvärtom åsyftar att stärka den sedliga känslan för lag och rätt; det kan inte heller med en skymt av berättigande sägas, att uppförandet av pjäsen föranlett oordning (därtill »svårare») eller kunnat presumeras föranleda någon oordning ens av allra lindrigaste slag. Att skådespelet skulle ha varit förargelseväckande för publiken eller dock, mera objektivt sett — därest nu en patriotiskt inställd publik betraktas såsom alltför subjektiv i sin värdering och därför såsom mindre omdömesgill — för en kallblodig, kritisk bedömare, synes jämväl fullkomligt uteslutet, varför polisens ingripande förefaller ofattbart. Man kan inte finna något annat adekvat uttryck för att karakterisera polisens handlingssätt än *administrativt godtycke*, och man frågar sig med oro, hur polisen i en rätts- och kulturstat som Sverige — där teatercensur saknas — vågat framgå på ett sådant sätt.

Regissör Branner lämnar emellertid i nämnda förord en förklaring till polisens aktion, vilken rehabiliterar polisen men samtidigt förefaller otrolig. Han skriver, att han varit uppkallad till utrikesdepartementet tvenne gånger och därvid erhållit den upplysningen, att uppförandet av pjäsen i fråga enligt utrikesministerns uppfattning skulle vara skadligt för svenska intressen, och fått det beskedet, att regeringen beslutat, att skådespelet skulle stoppas. Något regeringsbeslut föreligger emellertid, så vitt känt är, icke, och detta synes ju också helt naturligt, eftersom regeringen icke rätt gärna kan ha laglig grund för ett sådant beslut. Bärande laglig grund för sitt förbud har inte heller polisen, men poliskammaren har dock *åberopat* en bestämd lagparagraf för sitt handlingssätt — låt vara, att lagstiftaren väl aldrig kunnat drömma om att denna paragraf skulle kunna tillämpas på sätt som nu skett.

Den fråga, som emellertid i högsta grad måste intressera såväl riksdagen som allmänheten, är denna: Är regissör Per-Axel Branners uppgift verkligen riktig? Kan det verkligen vara sant, att det är utrikesdepartementet, som realiter (om kanske också icke formellt) givit polisen order att ingripa, och på vilken rättslig grund vilar i så fall departementets åtgärd?

Jag tillåter mig, på grund av vad jag nu anfört, vördsamt anhålla om kammarens tillstånd att till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena få rikta följande två frågor:

1:o) Har utrikesdepartementet direkt eller indirekt föranlett polisförbudet mot vidare uppförande av det ifrågavarande skådespelet? och

2:o) Finner eders excellens den av poliskammaren åberopade författningsbestämmelsen tillämplig i ett fall som det föreliggande?

Denna anhållan blev på begäran bordlagd.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.10 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.